

10. søndag i treenighetstiden

Prekentekest: Luk 5,27–32 Å kalle syndere til omvendelse

LESETEKSTER

Sal 32,1–11

David hadde forbrutt seg mot Guds vilje, og Guds hånd lå tungt på ham. Nå har han erkjent og bekjent syndene sine, og da erfarer han Guds tilgivelse som en uendelig befrielse. Han vet seg salig på nådens grunn og trygg i Guds omsorg. Herren lover å lede ham videre, og David oppfordrer de rettferdige til å glede seg i Herren.

1 Pet 3,8–13

De som har mottatt Guds nåde, er kalt til ikke å ta igjen. De troende Peter skriver til, opplever å bli hånet og trakassert av omgivelsene. Da er det fristende å svare med samme mynt, men det er ikke det evangeliet setter oss fri til. I stedet skal vi ved Guds nåde vise Kristi sinn og mildhet.

Tolleres og synderes venn

Tollerne krevde inn skatter og avgifter for den romerske okkupasjonsmakten. Det gjorde dem naturligvis ikke populære. Arbeidet førte dem også i kontakt med romerne, og det gjorde at de ble ansett som religiøst urene. Jøder som mente seg rettroende og rene, unngikk å ha kontakt med dem. Derfor er det sjokkerende og opprørende at Jesus kaller en toller inn i sitt følge.

Når han så i neste omgang har bordfellesskap med denne tolleren og vennene hans, er det helt uakseptabelt. Bordfellesskap representerte nært fellesskap blant jødene på Jesu tid, og det synliggjorde grensene mellom dem som var rene, og dem som ikke var det. Jesus trækker derfor med ettertrykk over de godkjente grensene i det jødiske samfunn. Det er åpenbart at det ikke er et uhell fra Jesu side. Derfor vekker det utilfredshet og motstand blant fariseerne og de skriftlærde.

De syke trenger lege

Når de lar dette komme til uttrykk, vipper det ikke Jesus av pinnen. I stedet forsøker han å få dem til å forstå hvorfor han gjør det han gjør. Med en enkel lignelse som utgangspunkt begrunner han sin opptreden. De som er misfornøyde, har ikke forstått hvem Gud ønsker fellesskap med og tar seg av, men er blitt fanget i et religiøst system som lukker ute dem Gud vil ha fellesskap med. Dette er et tema som stadig møter oss i Lukasevangeliet, se f.eks. kap. 15.

Jesu svar understreker ordene fra synagogen i Nasaret, Luk 4,18. Gud har sendt ham for å ta seg av dem som står utenfor. Hvem er legen til for? Ikke de friske, men de syke. Guds omsorg retter seg mot synderne som trenger hans nåde og tilgivelse. Han er ikke kommet for å bekrefte fariseerne og de skriftlærde i deres oppfatninger, men for å ta seg av syndere og lukke Guds rike opp for dem.

Utfordrende

Gud hadde åpenbart sin vilje for Israel, men den religiøse eliten i Jesu samtid hadde mistolket den og endt i et system som stengte ute dem som trengte Guds nåde. Den faren lurte også på religiøse fellesskap i vår tid. Det blir så lett fellesskap for de «pene» og veltilpassede. Derfor er det avgjørende at vi innser at vi selv er syndere som trenger Guds nåde, og samtidig får et vidåpent hjerte overfor alle dem som faller utenfor våre regler om hvem som er akseptable i fellesskapet.

TIL SAMTALE OG REFLEKSJON

- Hvordan forholder vi oss til dem livet er gått i stykker for og som ikke passer inn i våre mønstre?
- Stenger vi noen ute fra Guds nåde som trenger den og søker den?
- Har vi skapt religiøse systemer som mister Jesu omsorg for de fortapte av syne?
- Hvordan kan vi hindre at det skjer?
- Når inviterte dere sist mennesker som faller utenfor, inn i fellesskapet deres?

DAGENS BØNN

Vik ei fra mitt hjerte,
dyrebare smerte,
åndens fattigdom!
Vis meg mine brister
så jeg aldri mister
nådens legedom!

Milde Gud, bevare
meg fra denne fare:
Selvrettferdighet!
Kun i Kristus gi meg
trøst og kraft,
og bli meg
all min verdighet!

Vokt meg vel på ferden,
redd jeg er for verden,
redd jeg er for meg!
Den som deg har
vunnet, rette veien
funnet, kan forville seg.

Før ditt verk til ende,
regn og sol du sende,
bruk de råd du vil,
bare du meg fører
så til sist meg hører
himmelen til!

(Carl Gustav Cassel,
1843)

11. søndag i treenighetstiden

Prekentekest: Matt 23,37–39 Som en høne samler kyllingene

LESETEKSTER

Jes 64,6b–65,2

I 586 f.Kr. ble Jerusalem og tempelet lagt i ruiner av babylonerne, og jødene ble ført i fangenskap. Det var frukten av folkets frafall fra Herren. Nå klager de overlevende, men Herren minner dem om oppførselen deres. Gud rakte hendene ut til dem, men de ville ikke høre eller søke ham.

Rom 9,2–5; 10,1–4

Paulus er dypt anfektet over Israels avvisning av den Messias Gud har sendt, Jesus. Gud hadde gitt dem sin åpenbaring og sin pakt og lagt alt til rette for dem, men da Jesus kom, avviste de ham. Derfor roper han ut sin smerte og ber inderlig til Gud for dem at de må bli frelst.

Klagerop over Jerusalem

Jesus har ropt ve over det jødiske lederskapet, 23,1–36. De har utnyttet hjorden de var satt til å gjete, og stengt veien til himmelriket for den, 23,13. Verpet munner ut i et klagerop over Jerusalem. Den var Guds utvalgte by der Guds bolig, tempelet, sto. Gud hadde møtt den med sin velsignelse og sitt kall. Han hadde sendt profetene og nå sist Sønnen sin til byen og folket. I sin kjærlighet har han prøvd å samle innbyggerne og lederne deres som hønen samler kyllingene under vingene sine. Men svaret Gud har fått fra lederskapet og innbyggerne i byen, er negativt. Med dyp smerte lyder det: «Men dere ville ikke».

Jerusalem blir forlatt

På grunn av dette vil Gud forlate byen. Uten Guds vern vil den bli inntatt av fiender som vil ødelegge den. Når Jesus sier: «Huset deres blir forlatt og legges øde!», er det uten tvil tempelet han sikter til. Det gjør ordene i 24,1 skjebnetunge: «Jesus forlot nå tempelet.» For siste gang går han ut av huset som er Israels stolthet. Det har mistet sin funksjon og vil falle, se 24,2. Et gudshus uten Gud har ingen mening og er uten fremtid.

Lysestaken kan fjernes

Jesu ord retter seg mot Jerusalem, mot lederskapet og innbyggerne der. Men Jesu smertelige dom gjelder ikke bare Jerusalem. I Åp 2–3 er Jesus på visitas i sju menigheter i Lilleasia. Menigheten i Efesos får høre et varsel som minner om Jesu ord her, Åp 2,1–7. Jesus sier at menigheten har forlatt sin første kjærlighet. Han som skulle være menighetens sentrum og liv, er det ikke lenger. Hvis ikke menigheten vender om fra fallet sitt, vil lysestaken som symboliserer menigheten, bli fjernet fra sin plass. Hva skal man med en lysestake uten lys?

Skal vi ende som Jerusalem

Jesu ord til Jerusalem kaller oss til omsorg for og bønn om at det jødiske folk må få se sin Messias slik at det kan bli frelst. Men de er også et sterkt kall til Guds kirke i Norge om å søke Herren, så vi ikke ender i samme situasjon som Jerusalem på Jesu tid. Evangeliet har lydt i landet vårt i tusen år, men i dag ser det ut som om folket og dets ledere er i ferd med å vende det ryggen. Skal Guds nåde mot oss bli forgjeves fordi vi gjør som Jerusalem og innbyggerne der?

Håp

Heldigvis er ordene om at de skal bli forlatt, ikke Jesu siste ord. Han forutser en fremtid da folket skal ta imot ham. Det venter vi på hva jødene angår, og det må være vår bønn at det skjer også i Norge.

TIL SAMTALE OG REFLEKSJON

- Hva var årsaken til at Jerusalem ble ødelagt?
- Hvilken skjebne venter dem som avviser Guds kall til frelse?
- Hva sier bildet av hønen som samler kyllingene sine, om Gud?
- Jesus varsler at Jerusalem en dag skal hilse ham med lovsang. Hva sikter han til?
- Les Rom 11,12 og 15. Hva forutsier Paulus her?

DAGENS BØNN

Himmelske Far, vi ber deg for det folk du utvalgte deg i den gamle pakt. La det komme til erkjennelse av Jesus som sin Messias og gi det frelse og håp. Bevar oss fra frafall og forherdelse overfor ditt ord og hjelp oss til å holde fast ved evangeliet helt til vi når målet ditt for våre liv. Se i nåde til din kirke at den ikke vender ryggen til ditt ord, men tror og adlyder det. Forbarm deg over alle som avviser ditt kall. Gi dem omvendelse til livet mens det ennå er tid. (KH)

12. søndag i treenighetstiden

Prekatekst: Matt 6,24–34 Vær ikke bekymret for livet

LESETEKSTER

Neh 9,19–21

Jødene som er vendt hjem fra eksilet i Babylon, bekjenner sine synder for Herren. I syndsbekjennelsen understreker de Guds velgjerninger under ørkenvandringen. Han ga dem alt det de trengte, så de ikke manglet noe. Slik er Gud.

Hebr 13,5–6

Altfor lett får pengene makten over oss, men for dem som setter sin lit til Gud, ligger tryggheten ikke i penger, men i Guds trofasthet og omsorg. I tillit til den kan vi leve nøysomt. Gud har jo lovet å være med folket sitt bestandig. Når krisen er der, er Herren vår hjelp.

Mammon

Ordet Mammon er arameisk, og Matteus har valgt å ikke oversette det til gresk. I jødedommen ble det brukt nøytralt om eiendom og inntekt, men Jesus bruker det personifisert om penger og eiendom som en ond makt, en avgud. I en verden der pengene hadde og har utrolig stor makt, er fristelsen til å dyrke Mammon alltid nærværende. Det truer gudsforholdet, for Gud vil ikke dele sin ære med noen. Jesus gjør det klart at noe kompromiss mellom Gud og Mammon ikke er mulig. En tjener enten den ene eller den andre.

I Guds omsorg

Det var uten tvil mange fattige i forsamlingen Jesus talte til. For dem var bekymringene for mat og klær en stor del av livet, men også vi kjenner til det å være bekymret. Jesus innbyr dem og oss til å legge bekymringene på Gud. I den sammenheng viser han til himmelens fugler og markens liljer. Gud gir fuglene det de trenger for hver dag, og han kler liljene på marken enda vakrere enn Salomo, den rikeste kongen i Israels historie. Disiplene er langt mer verd enn både fugler og liljer. Når Gud sørger for fuglene og liljene, hvor mye mer vil han ikke sørge for disiplene som har betrodd seg til ham?

Krevende å overgi seg til Gud

Dette er ikke enkelt for dem som står midt i kampen for det daglige livsopphold. Når Jesus kaller disiplene lite troende, er det fordi han ser hvor lett kampen for det daglige brød blir det viktigste i livet. Å overlate alt til Gud synes altfor risikabelt. Det er mye lettere å ta tingene i egen hånd, men det er det som kjennetegner hedningene. Den som har Gud til Far, legger behovene sine fram for ham i tillit til at han vil sørge for dem som overgir seg til ham.

Fri fra bekymringer

Å være disippel er å være kalt til frihet fra bekymringer. Det har med livsperspektiv å gjøre. Når det viktigste i livet er maten og klærne, vil det binde oss i et stadig jag etter å ha mat nok og rikelig med klær. Dermed blir det en trussel mot forholdet til Gud. Som Jesus sier: Livet er mer enn maten og legemet er mer enn klærne.

Guds rike først

Derfor ber Jesus disiplene sette Guds rike i sentrum. Der Gud får sentrumsposen i livet, kommer de første tingene først, og da vil alt annet følge. Er Herren min hyrde, slik David synger i Salme 23, skal jeg ikke mangle noen ting. Når Jesus samtidig sier at hver dag har nok med sin egen plage, mer enn antyder han at mange av tilhørerne har en utfordrende livssituasjon.

TIL SAMTALE OG REFLEKSJON

- Hvilken plass har pengene i livet ditt?
- Hvordan forvalter vi Guds gaver så de ikke tar makten fra oss?
- Hva med Jesu ord i forhold til dem som er nyfattede i vårt land og til de virkelig fattige i den tredje verden?
- Hvordan unngå å bli fanget av bekymringer?
- Hva er det å søke Guds rike først?

DAGENS BØNN

Min hyrde
Herren Jesus er;
Han fyller all min trang.
Til hvilens vann
han leder meg,
og til den grønne vang.

Han vederkveger
sjelen min.
På rettferds trygge vei
Han for sitt navns skyld
hver en dag
vil fremad føre meg.

Går veien gjennom
døds mørk dal,
for ondt jeg frykter ei.
For du er med,
– din kjepp og stav
vil trofast trøste meg.

Og midt for mine
fiender for meg du
dekker bord,
med olje salver
hodet mitt,
og fylde gir ditt ord.

Ja, bare godt og
miskunnhet skal
etterjage meg.
Og salig skal i
Herrens hus jeg
bo evinnelig.

(Frances Rouse)